

GAGYI PÁLFFY ANDRÁS*

A Tudomány- és Technikatörténeti Bizottság és a MTESZ megújulási folyamatai

Tisztelt Elnök Úr, Tisztelt Résztevők! Szeretném kimenteni dr. Gordos Géza elnök urat, aki készült erre a mai konferenciára, de közbejött külföldi útja miatt megkért arra, hogy helyettesítem. Bizonyára tudom, hogy ő mit mondott volna. Most már másfél éve dolgozunk együtt, tehát úgy gondolom, hogy sok gondolatát tudom, de hát én mindig a saját gondolataimat szoktam elmondani..

A MTESZ név – ha elhangzott az utóbbi években – sajnos úgy tapasztaltam, nem sok elismerés tapadt hozzá. Ez köszönhető egyrészt annak, hogy mi mind, a MTESZ tagjai, tagegyesületei, több mint 40 szakmai egyesület, nem ismertük föl annak a jelentőségét, hogy a rendszerváltás után mit jelent egy szakmai szövetségben együtt tevékenykedni. Másrészt a mai gazdasági helyzet centrifugális erői kicsit távolították egymástól az egyesületeket. A szakmai egyesületek a saját létükért küzdöttek és nem ismerték föl, hogy mit jelent az összefogás, hogy kihasználják-e azt a tudást, azt az erőt, amely a Szövetség egységében létezik.

Előttem szóló Professzor Úr említette SZÉCHENYIT, aki már a HITEL-ben fölhívta a figyelmet az egyesülés szükségére, a szövetségre: arra, hogy az egyéni törekvésekkel szemben mennyivel nagyobb erőt jelentenek ezek a szakmai szövetségek. Én egy olyan egyesületnek vagyok egyébként tagja, amely a hagyományokat ápolja, a hagyományokra épít. Ez az egyesület az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, melynek sok tagja itt is jelen van. Ők közismerten régóta foglalkoznak a tudománytörténettel, de nemcsak azért, hogy kutakodjanak a régmúltban vagy a közelmúltban, hanem felismervén azt, hogy ha a hagyományainkra, a korábbi eredményeinkre emlékezünk, azokat nem hagyjuk feledésbe menni és ezekre büszkéek vagyunk, az alapot adhat és erőt adhat a mai napok tevékenységeihez is.

Ha már említettem a selmecbányai alapítású OMBKE-t, szeretném feleleveníteni - mert sokan megfigyelnek róla - hogy a világ első műszaki egyesülete, egyúttal nemzetközi egyesülete magyar volt! 1786-ban a Selmecbánya melletti *Szklenóban* BORN IGNÁC, a Selmecbányai Akadémia kapnikbányai születésű professzor alapította ezt az egyesületet *Societät der Bergbaukunde* néven. Ez volt a világ első műszaki egyesülete.

Arról is említést kell tenni, hogy Kossuth Lajos 1848. május 15-ei felhívását figyelembe véve alakult, a földtudományok művelésére a MTESZ első egyesülete, a *Magyarhoni Földtani Társulat*, aki 2008-ban ünnepli megalakulásának 160. évfordulóját. A MTESZ 2008-ban ünnepli megalakulásának 60. évfordulóját, a gyémántjubiläumát, de a MTESZ nem nulla pontról indult, hanem

* A Műszaki és Tudományos Egyesületek Szövetsége főigazgatója. foigazgat@mtesz.hu

előzménye volt: a kiegyezés évében, 140 évvel ezelőtt alakult a Magyar Építész és Mérnök Egylet, mely a MTESZ elődjének tekinthető.

Összefoglalva: a MTESZ gyémántjubiläumének évében arra figyelmeztetném a kollégákat, hogy ne feledkezzünk meg a kiegyezés korabeli első szövetségről és arról, hogy a világon az első műszaki egyesület a Born Ignác alapította egyesület volt.

Azzal kezdtem, hogy a MTESZ-ről nagyon sok negatív vélemény is elhangzott az elmúlt években. Ennek elsősorban anyagi háttere volt. Jelenleg egy másik irányvonal uralkodik a MTESZ vezetésében. A vezetés a tagegyesületek érdekét előtérbe helyezve a gazdasági problémák nagy részét leküzdötte, a korábban felgyülemlett adósságainak felét rendezte, és olyan programot dolgozott ki, amelyet, ha sikerül végrehajtani, akkor rövid időn belül nem az anyagi gondokkal kell küszködjön, hanem az eredeti célkitűzésének megfelelően a szakmai kérdésekkel, a szakmai érdekképviseléssel, az interdiszciplináris témákkal tud foglalkoznia.

A MTESZ teljes vezetése megújult azáltal, hogy a tagegyesületek meg tudták változtatni a Szövetség alapszabályát. Működőképessé tették azt a bebetonozott alapszabályt, amely miatt semmilyen döntést nem tudtak korábban hozni. A MTESZ átszervezte a területi szervezeteit, jogszerűvé, demokratikussá tették működésüket. Ezek csak szabályok, de ezek lehetővé tették, hogy megszülessenek azok a gazdasági döntések is, amelyek megoldják a korábbi években keletkezett adósság-problémákat. Fel kellett ismerni, hogy a MTESZ-nek nem abban van az ereje, hogy hatalmas székházakat üzemeltet drága üzemeltetési költségekkel. Nem a téglákban és a palotákban kell az erőt megmutatni, hanem a szakmai összefogásban. Az emberek azok, akik az erőt adják, a szakemberek, a mérnökök, a műszaki tudományok területén dolgozó kollégák. Tehát mindazokat az ingatlanokat, amelyek csak veszteséget hoznak és nem dicsőséget, konvertálni kell más vagyontárgyba, szellemi tudásba és eszközökbe. Olyan anyagi háttérrel kell létesíteni, amely lehetőséget nyújt finanszírozni azokat a tevékenységeket is, amelyek közvetlenül nem hoznak bevételt. Ilyen a tudománytörténet és annak kutatása is, amely nélkül nem képzelhető el műszaki szövetség.

Ezt a koncepciót elfogadta a MTESZ összes vezető testülete, és ebben benne van az olyan zászlóshajóktól való megszabadulás is, mint a Kossuth téri székház, meg a Fő utcai székház. A kidolgozott számítások és program alapján pedig reményeink szerint két éven belül fel tudjuk építeni a *Magyar Technika Házát*, ahol együtt lehet az összes tudományos szervezet. Ha egyetértenek a tagegyesületek, akkor az új székház egyúttal egy kis konferenciaközpont is lehetne, ahol kiállításokat is lehet rendezni, és amely méltó otthont adhat a magyar műszaki tudományoknak és annak a 40 egyesületnek, amely kitartott a Szövetség mellett. Ennek a tervei készen állnak. Részleteket egyre bizonytalanabban mondok, hiszen amikor az alapszabályban meghatározott időben tájékoztatást adtam a koncepciókról, amelyeket a szűk körű vezetőség eldöntött, két napra rá volt valaki, aki elintézte a Műemlékvédelmi Felügyelőségnél, hogy műemléki védetség alá helyezték a Fő utcai székházat, nehogy el tudjuk adni. Ezzel többszáz millió Ft veszteséget okozott a műszaki társadalomnak. Több illetékes szakember szerint nincs ok a műemlékvédelemre. Nem fogunk visszahátrálni, meg fogjuk oldani a problémáinkat, és föl fogjuk építeni a Magyar Technika Házát. Nem olyan gyorsan, mint gondoltuk, nehezebben, de ezen az úton végig fog menni a MTESZ.

Az anyagi kérdéseken túljutva, az utóbbi félévben olyan tevékenységek is teret kaptak a MTESZ-ben, amilyenek az előző néhány évben nem voltak. Foglalkozunk műszaki kérdésekkel, tudományos kérdésekkel, szakmai ügyekkel. Megkezdjük a kapcsolatépítést a társszervezetekkel, többek között a Magyar Mérnök Kamarával, az Innovációs Szövetséggel, a Szabadalmi Hivatallal, az NKTH-val, a regionális fejlesztési ügynökségekkel stb. Tapasztalataink szerint ezek a szervezetek örömmel veszik, hogy a kapcsolatok kiépülnek és hogy közös akciókkal, közös rendezvényekkel tudjunk megjelenni.

Több szervezet együtt nagyobb erőt jelent, mintha külön-külön lépnenek fel. A jogszabályok szerint a MTESZ legfelsőbb testülete gazdasági kérdésekről, jogi kérdésekről kell döntsön, tehát közgyűlés jellegű. Keressük a módját annak, hogy a MTESZ-nek legyen olyan tudományos-szak-

mai testülete, amely szakmai kérdésekkel foglalkozik, a magyar műszaki tudományok kérdéseivel foglalkozik, a szakmai érdekképviselésekkel foglalkozik. Meg fogjuk találni ennek is a módját, hogy visszajöjjenek a MTESZ-be, a MTESZ vezetésébe azok a szaktekintélyek, tudósok, mérnökök, gazdasági szakemberek, akik az elmúlt időszakban kicsit tartózkodóan foglaltak állást. Ehhez a munkához nagy segítséget tud nyújtani a Tudomány- és Technikatörténeti Bizottság, amely a legaktívabb szakmai bizottságok közé tartozik, folyamatosan működik, és számos lelkes szakember tevékenykedik benne. Ez megjelenik nemcsak konferenciákban, hanem publikációkban is és abban, hogy kellően erőszakosak és nem hagyják magukat. Ez nagyon jó dolog, mert nemcsak a továbbélését biztosítja ennek a bizottságnak, hanem azt is, hogy a jövőben továbbra is színvonalas tevékenységet tudjon végezni. Ez az egyik olyan MTESZ bizottság, amelynek tagjai nem szétfeszítik a különböző egyesületekből álló MTESZ-t, hanem összefogják azt, hiszen nem lehet csak egy-egy szakmai egyesülethez kötni az itt résztvevő személyeket, mert átfogóan foglalkoznak a magyar műszaki élet múltjával, amelynek avatott ismerői.

Röviden ebben tudnám összefoglalni azokat a gondokat, és problémákat, amelyekkel most a MTESZ vezetése foglalkozik, és remélem sikerült egy kissé optimistább hangvételt venni a MTESZ jövőjét illetően, amely nagymértékben számít a jelenlévő szakemberek tevékenységére és munkájára. Kívánok sok sikert a konferenciához!